

מגילה**תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יט עמוד ב**

משנה. הכל כשרין לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן, רבי יהודה מכשיר בקטן.

תלמוד בבלי מסכת ערכין דף ב עמוד ב

הכל חייבין במקרא מגילה, הכל כשרין לקרות את המגילה לאיתוויי מאי? לאיתוויי נשים, וכדר' יהושע בן לוי, דאמר ר' יהושע בן לוי: נשים חייבות במקרא מגילה, שאף הן היו באותו הנס.

רש"י מסכת ערכין דף ג עמוד א

לאיתוויי נשים - שחייבות במקרא מגילה וכשרות לקרותה ולהוציא זכרים ידי חובתם.

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ד עמוד א

ואמר רבי יהושע בן לוי: נשים חייבות במקרא מגילה, שאף הן היו באותו הנס.

רש"י מסכת מגילה דף ד עמוד א

שאף הן היו באותו הנס - שאף על הנשים גזר המן להשמיד להרוג ולאבד מנער ועד זקן טף ונשים וגו'.

רש"י מסכת פסחים דף קח עמוד ב

שאף הן היו באותו הנס - כדאמרינן (סוטה יא, ב) בשכר נשים צדקניות שבאותו הדור נגאלו, וכן גבי מקרא מגילה, נמי אמרינן הכי, דמשום דעל ידי אסתר נגאלו, וכן גבי נר חנוכה במסכת שבת (כג, א).

תוספות מסכת מגילה דף ד עמוד א

שאף הן היו באותו הנס - פירש רשב"ם שעיקר הנס היה על ידן בפורים על ידי אסתר בחנוכה על ידי יהודית בפסח שבזכות צדקניות שבאותו הדור נגאלו וקשה דלשון שאף הן משמע שהן טפלות ולפירושו היה לו לומר שהן לכך נראה לי שאף הן היו בספק דלהשמיד ולהרוג וכן בפסח שהיו משועבדות לפרעה במצרים וכן בחנוכה הגזירה היתה מאד עליהן גבי מצה יש מקשה למה לי היקשא דכל שישנו בבל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה תיפוק ליה מטעם שהן היו באותו הנס וי"ל דמשום האי טעמא לא מחייבא אלא מדרבנן אי לאו מהיקשא ורבינו יוסף איש ירושלים תירץ דסלקא דעתך למיפטרה מגזירה שוה דט"ו ט"ו דחג הסוכות כדפי' פ' אלו עוברין (פס' מג: ד"ה סלקא).

תלמוד ירושלמי מסכת מגילה פרק ב דף עג טור ב/ה"ג

בר קפרא אמ' צריך לקרותה לפני נשים ולפני קטני' שאף אותם היו בספק ר' יהושע בן לוי עבד כן מכנש בנוי ובני בייתיה וקרי לה קומיהון

תוספתא מסכת מגילה (ליברמן) פרק ב

הלכה ז

הכל חייבין בקריאת מגלה כהנים לויים וישראל גרים ועבדים משוחררין חללים נתינים וממזרים סריס אדם סריס חמה פצוע דכא וכרות שפכה כולן חייבין ומוציאין את הרבים ידי חובתן טומטום ואנדרוגינוס חייבין ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן אנדרוגינוס מוציא את מינו ואינו מוציא את שאינו מינו טומטום אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו נשים ועבדים וקטנים פטורין ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן

ספר הלכות גדולות סימן יט - הלכות מגילה

(תוספתא פ"ב ה"ז) הכל חייבין בקריאת מגילה כהנים לויים וישראלים גרי' ועבדים משוחררין חללין ממזרין נתינין סריס אדם סריס חמה פצוע דכא כרות שפכה כולן חייבין, ומוציאין את הרבים ידי חובתן, אנדרוגינוס מוציא את מינו ואינו מוציא את שאינו מינו, טומטום אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו, מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא לא את מינו ולא שאינו מינו. נשים ועבדים וקטנים פטורין מקריאת מגילה אלא שחייבין במשמע, למה, שהכל היו בספק להשמיד להרוג ולאבד והואיל והכל היו [עמוד רלז] בספיקא הכל חייבין במשמע. (ירושלמי פ"ב) רבי יהושע בן לוי מכניס אל כל אנשי ביתו וקורא לפניהם מגילת אסתר. רבי יונה אבוב דרבי מונא היה מתכוין לקרות אותה לפני הנשים שבביתו, שהכל היו בספק, והכל חייבין במשמע, אחד הנשים ואחד העבדים ואחד הקטנים.

תוספות מסכת ערכין דף ג עמוד א

לאיתוויי נשים - שחייבות במקרא מגילה וכשרים לקרות ולהוציא זכרים ידי חובתן ל"ה אבל בה"ג לא פסק הכי ומביאין ראיה מן התוספתא וזה לשונם הכל חייבין במקרא מגילה כו' טומטום ואנדרוגינוס חייבין ואין מוציאין הרבים ידי חובתן אנדרוגינוס מוציא מינו ואין מוציא את שאינו מינו טומטום אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו ועבדים וקטנים פטורין מקריאת מגילה עד כאן לשון התוספתא וההלכות גדולות הוסיפו אלא שחייבין בשמיעה לפי שהכל היו בספק להשמיד ולהרוג ולאבד.

(פסוק) - ר' יהושע הוה מכנס כל אנשי ביתו וקורא לפניהם רבי יונה אבוב דרבי מנחם היה מתכוין לקרותה לפני נשים שבביתו שהכל היו בספק והכל חייבין בשמיעה עד כאן לשון הלכות גדולות לכך צריך לפרש בכאן דאין הנשים מוציאין אלא נשים אבל אנשים לא והכל חייבין במקרא מגילה כו' לאיתווי נשים [שמוציאין נשים אחרות] והוה מצי למימר לאיתווי קטן אליבא דרבי יהודה דמכשיר בקטן בפרק שני דמגילה (דף יט:).

תוספות מסכת מגילה דף ד עמוד א

נשים חייבות במקרא מגילה - מכאן משמע שהנשים מוציאות את אחרים ידי חובתן מדלא קאמר לשמוע מקרא מגילה והכי נמי משמע בערכין (דף ב: ושם) דקאמר הכל כשרים לקרא את המגילה ומסיק הכל כשרים לאתווי מאי ומשני לאתווי נשים משמע להוציא אפילו אנשים וקשה דהא בתוספתא תני בהדיא דטומטום אין מוציא לא את מינו ולא שאין מינו ואנדרוגינוס מוציא את מינו ואין מוציא את שאין מינו ופשיטא דלא עדיפא אשה מאנדרוגינוס וכן פסקו הה"ג דאשה מוציאה מינה אבל לא אנשים וי"ל דסלקא דעתך דלא יועיל קריאתן אפילו להוציא הנשים קמ"ל דחייבין דהכל חייבין בשמיעה עבדים נשים וקטנים.

תוספות מסכת סוכה דף לח עמוד א

באמת אמרו בן מברך לאביו - אין זה מענין משנתינו ולא מייתי ליה אלא אגב גררא דתבא לו מאירה דהכא לא איירי במקרא אותו דבפ' מי שמתו (ברכות דף כ: ושם) רוצה לדקדק מכאן דנשים חייבות בברכת המזון דאורייתא מדמוציאה אחרים ידי חובתן ופריך קטן איכא למימר דאורייתא אלא הב"ע דאכל שיעורא דרבנן ומפיק דרבנן ובתוספתא קתני גבי ברכת המזון דאין אשה ועבד וקטן מוציאין את הרבים ידי חובתן ואיכא לאוקומי כשאכל שיעורא דאורייתא ואין יכול לדקדק מכאן דברכת המזון דאורייתא דדלמא לא הוי דאורייתא כיון דאין מצטרפות לזימון כדתנן פרק שלשה שאכלו (שם דף מה.) אין מוציאות אף על פי שהאיש מוציאן שאני איש דחשיב טפי אי נמי משום דרבים זילא בהו מלתא דהרי מגילה דנשים חייבות בה ופירש בה"ג דאין נשים מוציאות את הרבים ידי חובתן במגילה.

ספר העיטור עשרת הדיברות - הלכות מגילה דף קי עמוד א

ואירב"ל נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס. ומסתברא כי היכי דנשים מזמנות ואין מצטרפות לברהמ"ז ה"נ אין מצטרפות לכתחלה

ראבי"ה ח"ב - מסכת מגילה סימן תקסט

ונראה לי דהא דתנן הכל כשרים לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן הכי פירושו כל האנשים כשרים לקרות חוץ מהני, אבל נשים נמי אין כשירות לקרות ולהוציא אנשים. וכן פסק בהלכות גדולות, והכי תניא בתוספתא דמגילה נשים ועבדים פטורין מלקרות המגילה, ומהשתא הוה להו שאינן מחויבין בדבר >ואין מוציאין אחרים ידי חובתן<. והא דאמר רבי יהושע בן לוי נשים חייבות במקרא מגילה פירושו לשמוע מקרא מגילה, ובהלכות גדולות גרס במשמע מגילה. ואמרינן בפרק שני דמגילה והלועז ששמע אשורית יצא והא לא ידעי מאי קאמרי, ומשני מידי דהווי אנשים ועמי הארץ, ומיהו יש לדחות דאי הווי ידעי הווי קרי. והא דאמרינן בשבת >בבמה מדליקין< אשה וודאי מדלקת דאמר רבי יהושע בן לוי נשים חייבות בנר חנוכה בדקתי בהלכות גדולות ולא פירש בה מידי, ולא ידענא בה אי בחדא [מ]חיתא איכא לפרושי אי לא, וכן נשים חייבות בארבע כוסות. ומיהו לעצמן דבר פשוט דמצו למיקרי דמצו להדליק. ומספקא לי אי קטן מצי לאפוקי נשים אי נשים לקטן בין במגילה בין בהדלקה, דשמא אף על גב דתרווייהו פטירי >מקריאה< וחייבים במשמע מגילה דילמא אינם חייבין בשוה, כדאמרינן במסכתא שבת >בריש פרק מי שהחשיך גבי חרש שוטה וקטן< הי מיניה עדיף, אף על גב דבכל דוכתא כ"ל להו כחדא. גרסינן בירושלמי אמר רבי יהודה קטן הייתי וקריתיה לפני רבי טרפון וכו' מיכן ואילך נהגו לקרותה ברבים בבית הכנסת בר קפרא אמר צריך לקרותה בפני אנשים ונשים ובפני קטנים שאף הן היו באותו הנס בספק להשמיד ולהרוג ולאבד רבי יהושע בן לוי עביד כן ומכניש בני ביתיה וקרי לה לקמיהון, והיינו כדפרישית לעיל, והיינו דלא פריך מן התוספתא לרבי יהושע בן לוי. ומיהו נראה לי כיון דתלי טעמא מפני שהיו בספק ואפילו קטן שלא הגיע לחינוך רק שיודע להבין צריך לשמוע מקרא מגילה, כדאמרינן מידי דהווי אנשים ועמי הארץ, ומסקינן אלא פרסומי ניסא, פירוש שיודע לשאול ומפרסמין הנס להם. ונראה לי דנשים מברכות על משמע מגילה ואפילו אי קרו לה לעצמן: ומה שאין אנו מברכין לשמוע בקריאת מגילה כדמברכין לשמוע בקול שופר, משום דבמגילה אם לא השמיע לאזנו יצא, כדפסקינן לעיל בקריאת שמע דאם לא השמיע לאזנו בדיעבד יצא, וכן משמע בפרק שני דברכות, ושמיעת המגילה וקריאת שמע מדמי להם בשמעתין להדדי גבי חרש. ותו דפרק שני דברכות איתמר [ב]מסקנא אמר רב יוסף מחלוקת בקריאת שמע אבל בשאר מצות דברי הכל יצא, אבל גבי שופר צריך לשמוע, כדתנן התוקע לתוך הבור >או לתוך הדות< ולתוך הפיטום וכו' לא יצא דתקיעה בלא שמיעה לא מהני. וכן שמעתי הטעם בשם רבינו זקנינו מ"כ. ובהלכות גדולות בהלכות ציבור פסק דבעינן לקרות את המגילה ולפרוש על שמע ולברך ברכת המזון ולתקוע שופר ולקדש לבני הבית בלילי שבת ויום טוב ולומר הגדה של פסח ולהדליק נר חנוכה עד שיהא בן שלש עשרה שנים ויום אחד. אבל בהדלקת קטן לנשים לא אדכר מידי:

ספר אור זרוע ח"ב - הלכות מגילה סימן שסח

אריב"ל נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס ואמרי' נמי ריש ערכין הכל כשרין לקרות את המגילה הכל לאתווי נשים ופירש רבי' שלמה לאתווי נשים דחייבות במקרא מגילה וכשירות לקרותה ולהוציא זכרים ידי חובתן וה"ג פסקו שהנשים אינן חייבות אלא בשמיעה אבל בקריאתה לא תוציא הזכרים י"ח שחייבין בקריאה עד שישמעו מפי אנשים שחייבין כמותם ואין שמיעתן מנשים חשובה כאילו הן עצמן קורין ואין נשים מוציאות זכרים בקריאתן והביאו ראייה דתניא בתוספתא פ' הקורא את המגילה למפרע נשים ועבדים פטורים [ממקרא מגילה] ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן שחייבים בקריאה ולפי התוספתא יש לפרש ההיא דערכין דנשים כשירות לקרות את המגילה להוציא נשים אחרות אבל לא להוציא הזכרים דסד"א שלא יוצאו גם נשים כיון דאין מוציאין אנשים קמ"ל. וקשיא לי דמאי סד"א הוא זה שהייתי טועה לומר דכיון דנשים אינן מוציאות את הנשים ע"כ לא יוצאו גם נשים כמו כן אחרות הרי זימון שנשים מזמנות לעצמן ואינן מזמנות עם אנשים ואמאי לא פריך מההיא דתוספתא לריב"ל דקתני שהאשה פטורה והוה ליה למפרך ולחלק בין קריאה לשמיעה כמו שמחלק בה"ג ונראה בעיני דהואיל דברייתא דתוספתא לא הזכרה בתלמוד שלנו לא סמכי' עלה ונראה בעיני עיקר כדפי' רבי' שלמה לאתווי נשים שחייבות במקרא מגילה וכשירות להוציא אנשים והשתא אתי שפיר דסד"א הא דריב"ל היינו שהאשה מוציאה אחרת אבל לא את הזכרים קמ"ל שהנשים חייבות ומוציאות את הזכרים דכולו חד טעמא נינהו בעבור הנס והרי גם הנשים היו בכלל הנס ותדע שהרי גם בברכת המזון היו הנשים מוציאות את האנשים אלא משום שאינה יכולה לומר ברית כדאיתא התם... ובר רבי' שלמה דנשים בברכת המזון דאורייתא דאי דרבנן אפי' היו אומרות ברית לא היו מוציאין דלא אתי דרבנן ומפיק לדאורייתא... מיהו אני מגמגם כי כמדומה אני שרבי' שלמה ל"ג פשיטא וצ"ע בפירושו התם מיהו מההיא דפרכין ע"כ צריכין אנו לומר שחייבים בבהמ"ז דאורייתא. ולענין מגילה כן נ"ב הלכה למעשה שהאשה חייבת במ"מ ומוציאה את הזכרי' י"ח. ירושלמי פרק הקורא את המגילה למפרע מיכן ואילך נהגו הרבים לקרותה בביהכ"נ בר קפרא אמר צריך לקרותה לפני אנשים ונשים ובפני קטנים שאף הם היו בכלל ספק להשמיד להרוג ולאבד ריב"ל הוה עביד כן מכנס בני ביתיה וקרי לה קומיהון:

מרדכי מסכת מגילה פרק מגילה נקראת [רמז תשעד]

[רמז תשעד] [דף ד] נשים חייבות במקרא מגילה הלשון (*משמע דנקט מקרא מגילה) (*במקרא מגילה דנקיט משמע) שהן יכולות לקרות ולהוציא אחרים אף זכרים י"ח וכן משמע בריש ערכין דקאמר הכל כשרין לקרות את המגילה הכל לאתווי מאי לאתווי נשים והתם פרש"י לאתווי נשים שיכולות להוציא האנשים ובה"ג פ' דאין הנשים מוציאות אנשים וכ"פ ראבי"ה וראה מתוספתא דמגילה נשים ועבדים וקטנים פטורים מלקרות המגילה ומהשתא הוה להו שאינם מחויבות בדבר ואין מוציאין אחרים י"ח ובה"ג (*גר') (*פסק) הכי אמר רבי יהושע בן לוי נשים חייבות במשמע מגילה והכי איתא בירושלמי דמגילה פרק שני אמר בר קפרא צריך לקרותה בפני אנשים ונשים וקטנים שאף הם היו באותו הנס בספק להרוג וכו' ועתה לא תקשה לריב"ל מן התוספתא דהא נשים חייבות בשמיעה ולא בקריאה (*ומיהו תנן) (*ומשום הכי) אינן מוציאות אנשים וההוא דערכין י"ל לפי ה"ג דהא דקאמר נשים כשירות במקרא מגילה פי' להוציא נשים כמותן דס"ד שלא יהא קריאתן חשובה להוציא אפי' נשים קמשמע לן. ונראה לראבי"ה דנשים מברכות על משמע מגילה ואפי' אי קרו לעצמן ומספקא ליה לראבי"ה אי קטן מצי לאפוקי נשים דשמא אף על גב דתרוייהו פטורים מקריאה וחייבים בשמיעה דלמא אין חייבין בשוה כדאיתא פרק מי שהחשיך גבי חרש שוטה קטן הי מנייהו עדיף:

חידושי הריטב"א מסכת מגילה דף ד עמוד א

וא"ר יהושע בן לוי נשים חייבות וכו'. פי' ואף על פי שפטורות מכל עשה שהזמן גרמא בר מהנהו מיעוטא דאתרבו בפירוש. שאף הן היו באותו הנס, האי לישנא גופיה אתמר לחיובינהו בחנוכה (שבת כ"ג א') וכו' כוסות (פסחים ק"ח ב'), ובכולהו פירש"י ז"ל שהנס נעשה על ידן, שנס פורים ע"י אסתר ונס חנוכה ע"י יהודית ונס מצרים בשכר נשים צדקניות שבדור כדאיתא בהגדה, ולהאי פירושא קשה לישנא דשאף הן, דכיון דאינהו עיקר היכי עביד להו טפלה, הוה ליה למימר שהן היו עיקר הנס, ובירושלמי (פ"ב ה"ה) פי' ריב"ל מיכנס בניו ובני ביתיה וקרי לה קמיהון שאף הן היו באותו הנס להשמיד להרוג ולאבד טף ונשים ביום אחד, והן היו ג"כ בצרתן ובשעבוד מצרים.

ונראין דברים שכיון שחייבות במקרא מגילה ה"ה שמוציאות לאחרים, וכדתנן (לק' י"ט ב') הכל כשרים לקרות את המגילה, ולישנא דכשרים משמע לקרוא לאחרים, ואמרינן בערכין (ג' א') הכל לאתווי נשים ודומיא דמתני' מרבי' להו, וגבי חנוכה אמרו (שבת כ"ג א') דמדלקת לאחרים כיון דמחייבא וגבי ברכת המזון אמרו בברכות (כ' ב') דאי אמרת דחייבות בברכת המזון דאורייתא מפקי אפילו למי שאכל שעורא דאורייתא, ואי מחייבי מדרבנן בלחוד לפי שלא נטלו חלק בארץ לא מפקי למאן דמחייב מדאורייתא דלא אתי דרבנן ומפיק דאורייתא, אבל למאן דאכל שיעורא דרבנן כגון כזית מפקי וכדתניא בן מברך לאביו וכו', אלמא במידי דמחייבא מפקא לאחרים, והא דתני תוספתא (פ"ב ה"ד) נשים ועבדים וקטנים פטורים ממקרא מגילה, ההיא משבשתא היא ולית בה טעמא שאף הן היו באותו הנס דהא פטר להו לגמרי, כדמשמע לישנא דקתני [לעיל] מינה טומטום ואנדרוגינוס חייבים ואין מוציאין את הרבים אלמא שפטורות לגמרי. וכיון דקי"ל כר' יהושע בן לוי דחייבות, אף מוציאות, אלא שאין זה כבוד לציבור והן בכלל מארה, והשתא דאתית להכי ה"ה שהן מצטרפות, [והא דאין מצטרפות] לזימון שאני התם דאיכא צירוף רבה שיש שינוי בברכת המזון בשבילן להוסיף ברכת הזימון בשבילן ואיכא למיחש לפריצותא, אבל הכא אין שינוי במקרא מגילה ולא בברכותיה בין יחיד לעשרה ולא חשיב צירוף כולי האי דניחוש לפריצותא, תדע דהתם נמי כל היכא דבר מינייהו איכא זימון בגברי דהוה תלתא, מצטרפות מזמנות עמהן לצאת בברכתן, דלא חשיב צירוף כל היכא דלא צריכי גברי לצירוף דידיהו לגמרי דבר מינייהו איכא זימון, הילכך הכא (ל) [ד]עשרה אינם אלא לפרסומי ניסא בעלמא ולא חשיב צירוף כולי האי כיון דחייבות במקרא מגילה מצטרפות, מפי מורי נר"ו.

חידושי הרשב"א מסכת מגילה דף ד עמוד א

ואמר ר' יהושע בן לוי נשים חייבות במקרא מגילה וכו'... ולפי הירושלמי והתוספתא הא דתנן הכל כשרין לקרות את המגילה ואמרי' עלה בגמ' לאתויי נשים ה"ק שאף הנשים כשרות לקרות אותה לפני נשים כמותן אבל לא להוציא אנשים, אלא דקשיא לי הא דתנינא בתוספתא טומטום ואנדרוגינוס חייבין ואין מוציאין את הרבים טומטום אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו אנדרוגינוס מוציא את מינו ואינו מוציא את שאינו מינו נשים ועבדים וקטנים פטורין, דאלמא מדקתני טומטום ואנדרוגינוס חייבין ואין מוציאין וקתני נשים ועבדים וקטנים פטורין לגמרי קאמר ומשמע דמשבשתא היא, ומתוך הירושלמי שכתבנו משמע דהא דאמרי' שאף הן היו באותו הנס פירושו שאף הן היו בספק ולא כמו שפרש"י ז"ל שעל ידיהן היה עיקר הנס, וכן נמי מוכיח לשון שאף, שאלו כפירושו היה לו לומר שהן היו באותו הנס.

רא"ש מסכת מגילה פרק א

סימן ד

ד [דף ד ע"א] אמר ריב"ל נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס. לשון מקרא מגילה משמע שיכולות נשים לקרותה ולהוציא אנשים ידי חובתן ואמרי' נמי בריש ערכין הכל כשרין לקרות את המגילה הכל לאתויי מאי לאתויי נשים משמע שמרבה נשים אף לקרותה ולהוציא אנשים וכן פרש"י התם. ובעל ההלכות פסק שהנשים אינן חייבות אלא בשמיעה אבל בקריאתה אינה מוציאה אנשים ידי חובתן שחייבין בקריאה עד שישמעו מפי אנשים המחוייבין בקריאה כמותן ואין שמיעתן מנשים חשובה כאלו הן עצמן קורין והביא רביא מן התוספתא (פרק ב) דקתני הכל חייבין בקריאת מגילה וכו' ומוציאין רבים ידי חובתן טומטום ואנדרוגינוס חייבין ואינם מוציאין את הרבים ידי חובתן אנדרוגינוס מוציא את מינו ואינו מוציא את שאינו מינו טומטום לא מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו נשים ועבדים וקטנים פטורין ממקרא מגילה ואין מוציאין רבים ידי חובתן עכ"ל התוספתא והוסיף בהלכות גדולות אלא שחייבות בשמיעה למה שהיו הכל בספק להשמיד להרוג ולאבד והואיל והכל היו בספק הכל (היו) חייבין בשמיעה. ירושלמי (פ"ב הלכה ד) ר' יהושע בן לוי הוה מכנש כל אנשי ביתו וקורא לפנייהם מגילת אסתר ורבי יונה אבוב דרבי מנא היה מתכוין לקרותה לפני הנשים שבביתו שהכל היו בספק והכל חייבים בשמיעה וצריך לתרץ לפי ה"ג ותוספתא הא דאמר בערכין הכל כשרין לקרות לאתויי נשים לא שיוציאו אנשים בקריאתן אלא דוקא נשים דלא תימא אף נשים אינן יוצאות אלא בקריאה חשובה של אנשים קא משמע לן שהאשה מוציאה חברתה:

ספר כלבו סימן מה

נשים כיון שהן חייבות שאף הן היו באותו הנס י"ל שמוציאות אף האנשים ואעפ"כ אין ראוי להשלים בהן עשרה דכל מקום שהצריכו עשרה אנשים בעינן, והבעל עשרת הדברות כתב שאין נשים מוציאות אנשים בקריאתם והטעם משום דקול באשה ערוה, ואף על גב דמדליקות נר חנוכה ומברכות לא דמי לפי שאין צורך שיהיו שם האנשים בעת ההדלקה...

ר"ן על הרי"ף מסכת מגילה דף ב עמוד ב

נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס. ועיקר הפי' דאף הן היו בסכנה והכי איתא בירושלמי וכן אמרו [בפסחים דף קח ב] לענין ד' כוסות ולענין נר חנוכה [שבת דף כג א] ואיכא מ"ד דכיון שהן חייבות מוציאות את הזכרים ידי חובתן שכל המחויב בדבר מוציא את הרבים ידי חובתן וה"נ משמע בשמעתא קמייתא דערכין [דף ג א] דאמרין הכל חייבין לקרות את המגילה לאתויי מאי לאתויי נשים ומשמע שדינם כשאר החייבין להוציא רבים ידי חובתן וכן דעת רש"י ז"ל שם אבל בשם ה"ג כתבו שהן חייבות לשמוע את המגילה אבל אין חייבות בקריאתה ולפיכך אין מוציאות הרבים ידי חובתן והביא רביא מדתניא בתוספתא דמכילתא הכל חייבין בקריאת מגילה וכו' נשים ועבדים וקטנים פטורין ממקרא מגילה ופירש בו שהן פטורות מהמקרא אבל חייבות בשמיעה וכדגרסי' בירושל' ריב"ל מכניף בניו ובני ביתו וקרי ליה קמיהון ואין זה מחוור אלא שראוי לחוש לדבריו להחמיר:

ר"ן על הרי"ף מסכת מגילה דף ו עמוד ב

מתני' הכל כשרין לקרות המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן. בריש ערכין דריש כולהו הכל דתלמודא ודריש להאי הכל לאתויי נשים ומשמע שמוציאות את הרבים ידי חובתן וכריב"ל דאמר נשים חייבות במקרא מגילה וי"א שאע"פ שהן מוציאות אין מצטרפות למנין עשרה למאן דמצריך עשרה במקרא מגילה כדאשכחן בברכות [דף מה ב] לענין בהמ"ז דאע"ג דנשים מזמנות לעצמן אפ"ה אין מצטרפות למנין ג' לזמן עם אנשים משום פריצותא וא"א דהתם הוא שאין מוציאות אנשים בברכתן אבל כאן היאך אפשר שמוציאות אנשים ידי קריאה ואין מצטרפות עמהם למנין אלא ודאי מצטרפות וכי תימא ואמאי לא חיישינן הכא לפריצותא כי היכי דחיישינן התם אפשר לומר דשאני הכא דע"י צירוף אין שנוי במטבע ברכה אבל זמון דהוי שנוי במטבע ברהמ"ז וכיון שניכר צירופן עם אנשים איכא למיחש לפריצותא אבל כאן במגילה אין צירופן ניכר שכן דרך קריאתה ליחיד כרבים וכיון דאין צירופן ניכר מותר דדכותיה נמי בבהמ"ז היכא דאיכא תלתא בר מנשים מצטרפין אף הנשים עמהן משום דהשתא אין צירופן של נשים ניכר עמהם כלל:

רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק א

הלכה א

קריאת המגילה בזמנה מצות עשה מדברי סופרים, והדברים ידועים שהיא תקנת נביאים, והכל חייבים בקריאתה אנשים ונשים א וגרים ועבדים משוחררים, ומחנכין את הקטנים לקרותה, ואפילו ב כהנים בעבודתן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה, וכן מבטלים תלמוד תורה לשמוע מקרא מגילה קל וחומר לשאר מצות של תורה שכולן נדחין מפני מקרא מגילה, ואין לך דבר שנדחה מקרא מגילה מפניו חוץ ממת מצוה ג שאין לו קוברין שהפוגע בו קוברו תחלה ואחר כך קורא.

הגהות מיימוניות הלכות מגילה וחנוכה פרק א הלכה א

[א] בתוספתא תניא הכל חייבין במקרא מגילה כהנים לויים וישראלים וכו' עד נשים ועבדים וקטנים פטורים ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן ומפרש בה"ג נשים ועבדים וקטנים פטורין ממקרא מגילה אלא שחייבין בשמיעה וכן משמע בירושלמי פרק הקורא את המגילה למפרע בר קפרא אומר צריך לקרות בפני אנשים ונשים וקטנים שאף הם היו באותו נס ריב"ל הוה עבד כן מכנש בנוי ובני ביתיה וקרי לה קמיהון וכן פר"ח דנשים חייבות לשמוע מקרא מגילה וכו'. ואומר רבינו שמחה שאין שייך לומר כאן אתי דרבנן ומפיק דרבנן הואיל ואין חייבים בקריאה אלא רק בשמיעה דבהא פליגי ר' יהודה ורבנן דר' יהודה מכשיר קטן בפ"ב וכן פ' ראבי"ה אכן בריש ערכין משמע להדיא שמוציאין אחרים בקריאתן דגרסינן הכל חייבין במקרא מגילה והכל כשרים לקרות המגילה לאתוויי מאי לאתוויי נשים וכדריב"ל דאמר ריב"ל נשים חייבות במקרא מגילה שאף הם היו באותו הנס וכ"נ דעת רבינו המחבר שלא הוציא אלא חרש קטן ושוטה:

טור אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרפט

...ונשים נמי חייבות בקריאתה ופירש"י שמוציאות לאנשים ידי חובתן ובה"ג כ' אף על גב שחייבות במקרא מגילה אינן מוציאות לאנשים וב"ה ז"ל כ' מסתברא כי היכי דנשים מזמנות לעצמן ואינן מצטרפות לברכת הזימון ה"נ אינן מצטרפות לי' לכתחלה...

בית יוסף אורח חיים סימן תרפט

ב ומ"ש ופירש רש"י שמוציאות לאנשים ידי חובתן. בריש ערכין (ג. ד"ה לאתוויי) כתב כן אהא דקאמרינן התם (ב:) הכל כשרים לקרות את המגילה תנא לאתוויי מאי לאתוויי נשים וטעמו משום דעיקר הנס היה על ידי אשה וכתב הרב המגיד (פ"א ה"ב) שכן נראה שהוא דעת הרמב"ם:

ב"ח אורח חיים סימן תרפט

...אבל ברמב"ם צריך עיון דכיון דמשמע מדבריו דנשים מוציאות לאנשים וכמו שפירש הרב המגיד אם כן מאי שנא עבדים שאינן משוחררים דלא ואפשר דכיון דבקריאת התורה בעינן עשרה משוחררים משום ונקדשתי בתוך בני ישראל (ויקרא כב לב) כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה כדאיתא בפרק (ב') [ג'] דמגילה (כג ב) הוא הדין נמי קריאת המגילה דמיהא בהא לקריאת התורה ואף על פי שהקילו במגילה יותר מבתורה לענין אשה שמוציאה לאיש במגילה מה שאין כן בתורה שאני התם דכיון דאפילו בקריאת התורה היתה אשה עולה למנין אלא שאמרו חכמים אשה לא תקרא בתורה מפני כבוד הצבור כדתניא התם (ע"א) הילכך במגילה לא חשו לכך מאחר שאף הן היו באותו הנס אבל עבדים שאינם משוחררים שאינם כלל מישראל אינם כשרין לקרות כן נראה לי ליישב דעת הרמב"ם והעומדים בשיטתו. ג ובעל העיטור כתב מסתברא וכו'. נראה מבואר דבעל העיטור סובר כרש"י דנשים מוציאות לאנשים אלא שהחמיר בצירוף ונראה דסבירא ליה לבעל העיטור כהראב"ד (בהשגותיו על המאור ברכות יב א אות א) שהביא רבינו לעיל בסימן קפ"ו (עמ' תסז - תסח) דנשים מוציאות לאנשים בברכת המזון ואפילו הכי קיימא לן דמזמנות לעצמן ואינן מצטרפות עם האנשים בזימון דהיינו בשני אנשים ואשה אחת ומשכחת לה דאשה מוציאה לאנשים בברכת המזון היכא דאיכא שלשה אנשים ואשה אחת דהאנשים מצטרפים לזימון והאשה יכולה להוציא לאנשים בברכת המזון דעיקר קפידא בצירוף משום פריצותא והכא נמי בקריאת המגילה אף על פי דאשה מוציאה לאנשים אפילו הכי אינן מצטרפות לעשרה לכתחלה משום פריצותא אלא בעינן עשרה אנשים בלא נשים והר"ן ז"ל השיג על דברי בעל העיטור ואמר דשאני התם שאינן מוציאות לאנשים בברכתן וכו' ונראה שהוא סובר עיקר כאינן גאונים דאשה אינה מוציאה לאנשים בברכת המזון ואין זו השגה כיון דיש דעות שמוציאה לאנשים כדפרישית:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרפט

סעיף א

הכל חייבים בקריאתה, אנשים * (א) א [א] ונשים וגרים * ב ועבדים (ב) משוחררים; ומחנכים * (ג) את הקטנים לקרותה. סעיף ב

אחד הקורא ואחד השומע מן הקורא, (ד) יצא ידי חובתו; והוא שישמע ממי שהוא חייב בקריאתה. לפיכך <א> אם היה הקורא * (ה) ג חרש (ו) או ד קטן או שוטה, השומע ממנו [ב] לא יצא; (ז) וי"א שהנשים ה אינם מוציאות את האנשים. הגה: וי"א (ח) אם האשה קוראה לעצמה מברכת: לשמוע מגילה, ז שאינה חייבת בקריאה (מרדכי פ"ק דמגילה).

מגן אברהם סימן תרפט

א ונשים - ולכן צריך לקרותו בביתו לפני הבתולות:

ה אינם מוציאות - ול"ד לנ"ח דשאני מגיל' דהוי כמו קריאת התור' (מ"ג) פי' ופסול' מפני כבוד הצבור ולכן אפי' ליחיד אין מוציא' דלא פלוג (רא"ם) עמ"ש סי' ער"א:

ו אם האשה קורא' - ובמדרש הנעלם רות כ' דלא תקרא לעצמ' רק תשמע מהאנשים:

ביאור הגר"א אורח חיים סימן תרפט

וי"א שהנשים. תוספתא שם נשים ועבדים וקטנים פטורים ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן וכתבה בה"ג. ומ"ש במגילה ד' א' נשים חייבות כו' היינו לשמוע וגי' במשמע מגילה כמ"ש במרדכי והביא ראה מירושלמי הנ"ל צריך לקרותה בפני כו'. ושם בירושלמי הנ"ל ריב"ל עבד כן מכניש ב"ב וקרי כו' ועבתוס' ערכין שם ומגילה שם. וסברא ראשונה ס"ל דהיא תוספתא לאו דסמכא היא דגמרא פליג על התוספתא שהרי רישא הכל חייבין אמרינן בגמ' דאתי לאתויי נשים והיאך תני בסיפא פטורין והא ע"כ דומיא דרישא היא:

אין מוציאות. תוספתא הנ"ל ואין מוציאות כו' כנ"ל ומ"ש בערכין הכל כשרין כו' לאתויי נשים ר"ל להוציא נשים. וכ"כ בז"ח רות ס"ח ב' וא"ר אבא נשים חייבות במקרא מגילה אבל הן אינן קוראות לאחרים אבל חייבות לשמוע מפי המברך כו'. וי"א. כגי' בה"ג במשמע מגילה ומתוספתא וירושלמי הנ"ל:

שערי תשובה סימן תרפט

[א] ונשים - עבה"ט וע' במח"ב שיש נוהגים לומר לאשה שתברך הברכה ואח"כ יקרא לה להוציאה ואין לעשות כן אלא הקורא יברך ע"ש:

חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל קנה

סעיף יא

הכל חייבין בקריאת המגילה, אחד אנשים ואחד נשים וגרים ועבדים אפילו אינם משוחררים (כ"כ המ"א מדכתב הטור סתם עבדים ופליג על הבי"י). וחייב לחנוך גם הקטנים, שהרי כולם היו בגזרת להשמיד ולהרוג. ולא דוקא לקרות כל אחד לעצמו, אלא אפילו אם שומע מפי הקורא, יצא ידי חובה, ובלבד שישמע ממי שהוא חייב בקריאתה. לפיכך אם היה הקורא חרש שוטה וקטן, השומע ממנו לא יצא, אפילו קטן שהגיע לחינוך (במ"א סי' תרפ"ט ס"ק ד' מסופק בזה ועי' א"ר). וכן נשים אף על פי שמחוייבות, מכל מקום אין עליהן חובת קריאה אלא חובת שמיעה, שמחוייבת לשמוע מאיש, ואפילו לעצמה לא תקרא, אלא שיקרא לפניה איש (לשון זה שכתב המ"א ס"ק ו' לא נמצא בזוהר חדש רות והגר"א הביא לשונו ואינו מוכרח אם רוצה לומר אינה קוראת לאחרים אבל לעצמה קוראה וצ"ע). ומכל מקום נראה לי דאם אין לה מי שיקרא לפניה, תקרא היא בעצמה במגילה כשרה ומברכת אשר קידשנו במצותיו וצונו לשמוע מקרא מגילה. וכיון שהנשים חייבות, לכן צריך כל אחד לקרוא בביתו לפני המשרתת ובנותיו:

סעיף כ

נשים ועמי הארצות או מי שאין מבין לשון הקודש, אף על פי שאינם יודעים ומבינים כלל, אפילו הכי יצאו, דעל כל פנים איכא מצות קריאה ופרסומי ניסא:

משנה ברורה סימן תרפט

(א) ונשים - ואף דהקריאה היא דבר שהזמן גרמא מ"מ חייבות [א] שאף הן היו באותו הנס דמתחלה היתה הגזירה גם עליהם כדכתיב בקרא. ולכן צריך האיש לקרותה [ב] בביתו לפני הבתולות והמשרתות ובקצת מקומות נוהגין שהם הולכות לביהכ"נ לעזרת נשים לשמוע הקריאה [ג] אכן צ"ע איך יוצאין שם נשים דא"א לשמוע שם כדין: (ז) וי"א שהנשים אינם מוציאות וכו' - ולא דמי לנר חנוכה [יג] דשאני מגילה דהוי כמו קריאת התורה ופסולה מפני כבוד הצבור ולכן אפילו ליחיד אינה מוציאה משום לא פלוג וגם [יד] דאפשר דאשה אינה חייבת בקריאה רק לשמוע וכדלקמיה ומקרי שאינה מחוייבת בדבר לגבי איש אבל אשה מוציאה [טו] את חברתה: (ח) אם האשה קראה וכו' - ועיין במ"א שמצדד דלא תקרא לעצמה כלל רק תשמע מהאנשים. וכ"ז ביש לה ממי לשמוע [טז] אבל אם אין לה מי שיקרא לפניה תקרא היא לעצמה במגילה כשרה ומברכת אקב"ו לשמוע מקרא מגילה [ח"א]:

שער הציון סימן תרפט

(טו) אבל לנשים רבות אין האשה מוציאן, דזילא בהו מלתא [קרוב נתנאל בשם התוספות]:

(טז) והדין עמו, אחד, דלהדעה ראשונה דהיא העיקרית הנשים חייבות בקריאה, ואף אם נפסק שאינן מוציאות לאנשים, על כל פנים בקריאה חייבות, וכמו שפסק הפרי חדש, ואף אם נפסק כהיש אומרים הלא גם כן מוכח שתוכל לקרוא לעצמה ואך שמברכת לשמוע מגילה. ומה שהביא המגן אברהם ממדרש הנעלם רות דלא תקרא לעצמה, עיין בחיי אדם דלא נמצא זה הלשון שם, רק הלשון שהובא בהגר"א בשם הזוהר חדש, ואינו מוכרח דלא תוכל לקרוא בעצמה, ובפרט אם אין לה מי שיקרא לפניה בודאי תוכל לקרוא בעצמה, וכן מוכח בפרי מגדים והגר"א:

ביאור הלכה סימן תרפט ד"ה * ונשים - לכאורה

* ונשים - לכאורה אם היא כבר יצאה י"ח אין מוציאה לאשה אחרת וה"ה קטן לאשה או לקטן אחר (שנסתפק בזה אם הם בכלל ערבות דלימא בהו ג"כ אף על פי שיצא מוציא) [אשל אברהם]:

ערוך השולחן אורח חיים הלכות מגילה סימן תרפט

סעיף ה

ולכאורה אשה כיון שחייבת מוציאה גם אנשים בקריאתה ומ"מ י"א שהנשים אין מוציאות את האנשים והטעם משום כבוד ציבור וכמ"ש בסעיף א' ולכן אפילו ליחיד אינה מוציאה דלא פלוג [מג"א סק"ה] ועוד טעם אחר יש בזה דהנה רבינו הרמ"א כתב בסעיף ב' די"א דאם האשה קוראה לעצמה מברכת לשמוע מגילה שאינה חייבת בקריאתה עכ"ל וביאור הדברים דהמרדכי ריש מגילה הביא דבה"ג גורס נשים חייבות במשמע מגילה ולא בקריאתה ולפ"ז א"ש התוספתא שהבאנו בסעיף א' דנשים פטורות ממקרא מגילה משום דחייבה הוי רק בשמיעה ולפ"ז א"ש מה שאין מוציאות אנשים מפני שאינן חייבות בקריאה אבל עיקר העניין אינו מובן דלמה בשמיעה חייבות ולא בקריאה ונ"ל דבה"ג ס"ל דא"א לומר דמטעם שאף הן היו באותו הנס יהיה חיוב גמור כאיש דא"כ למה לן על חיוב מצה לנשים הקישה דבל תאכל חמץ בפסחים [מ"ג]: לימא מטעם דאף הן היו באותו הנס [תוס' מגילה ד'. ד"ה שאף] אלא וודאי דמטעם זה אינו חיוב גמור כאיש לקריאה אלא די בשמיעה וגם בחנוכה י"ל כן דאין חיובן בהדלקה אלא בראיית נר חנוכה אא"כ יש לה בעל דמדלקת בשביל הבעל ולכן אין מוציאות בקריאתן את האנשים ומיהו נשים מוציאות כיון דחיובן שוה [עמג"א סק"ו בשם מדרש הנעלם דגם לעצמה לא תקרא אשה אלא תשמע מאיש וצ"ל דס"ל דקריאה לא נתקנה להן וצ"ע ודעת רש"י ותוס' ריש ערכין דמוציאות גם אנשים וכן דעת הרבה פוסקים והרמב"ם]:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצ

סעיף יח

מגילה (א) ב"ד ובט"ו * כג צריך (סב) לחזור אחר עשרה, ואם אי אפשר בעשרה קורים אותם ביחיד. הגה: כד ויש להסתפק (ג) אם נשים מצטרפות לעשרה. (הגהות אשרי פ"ק טור סי' תרכ"ד). ואם קראו אותם בציבור, ואיזה יחיד לא שמעה, ויכל לקרות אפילו (סד) כה לתחלה ביחיד, הואיל וקורין אותם באותה העיר בעשרה (ב"י בשם א"ח); (סה) וכשהיחיד קורא אותה (סו) בזמנה, צריך לברך עליה. (ב"י).

משנה ברורה סימן תרצ ס"ק סג

(ג) אם נשים וכו' - דאפשר דכיון דהוא רק משום פרסומי ניסא סגי אף בנשים ועיין בפמ"ג דמדלא הזכיר הרב קטנים משמע דס"ל דקטנים בודאי אין מצטרפין לעשרה דלאו בני חיובא נינהו וחיובן הוא רק מטעם חיובן:

טורי אבן מסכת מגילה דף ד עמוד א

נשים חייבות במקרא מגילה. ופי' התוס' דחייבו' ומוציאו' אנשים י"ח מדלא אמר לשמוע מקרא מגילה וה"נ משמע בערכין (דף ב' ע"ב) דקאמר הכל כשרים לקרוא את המגילה לאתווי נשים משמע דמוציאות אפילו אנשים והקשו תוס' הא בתוספתא תני בהדיא דטומטום אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו ואנדרוגינוס מוציא את מינו ולא שא"מ ופשיטא דלא עדיפא אשה מאנדרוגינוס וכן פסק הלכות גדולות דאשה מוציאה מינה ולא אנשים ומסיק התוספות דסד"א דלא יועיל קריאתן אפי' להוציא הנשים קמ"ל דהכל חייבים בשמיעה נשים עבדים וקטנים. ומ"מ ק"ל דהא גופי' טעמא בעי מ"ט אינ' מוציאה אנשים דהא כיון דאף הם היו באותו הנס דמו לגמרי לאנשים וכדאמר בפרק ב' דשבת (דף כ"ג ע"א) אשה ודאי מדליקה הואיל וחייבת בנר חנוכה מה"ט שאף הם היו באותו הנס. וגם מה שמחלקין בין חיוב שמיעה לחיוב קריאה גבי נשים לא נתברר חילוק זה (ד'). ובאמת דברי בה"ג אינו נראה להרבה מפרשים וסברי שהנשים מוציאות י"ח אפי' אנשים וכפשטא דשמעתא דמס' ערכין. ומיהו לפ"ז הא תוספתא ודאי קשיא. ול"נ דודאי נשים חייבות בקריאה כאנשים מה"ט שאף הן היו באותו הנס דאין טעם לחלק בין קריאה לשמיעה ואפ"ה אין מוציאות אנשים כדברי התוספתא, וטעמא דמילתא נ"ל משום דודאי ה"ט שאף הן היו באותו הנס מה"ט לא מהני לחייב נשים וכמ"ש התוס' דאל"כ גבי מצה הקישה דכל שישנו בבל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה לחייב נשים למה לי תיפוק ליה משום שאף הן היו באותו הנס וכמ"ש לקמן. וכיון שכן י"ל כיון דאסתר נאמרה לכ"ע ברוח הקודש לקרותה כדאמרין לקמן (דף ז' ע"א) הא ודאי כעין של תורה נאמרה כיון דאל אחד אמרן מפי אדון כל המעשי' ב"ה לאנשים נאמרה חיובה ולא לנשים אלא מדרבנן תיקנו והוסיפו לחייב נשים נמי כמו שתיקנו והוסיפו על מה שנאמר ברוח הקודש לקרות ולא לכתוב לשמואל כדאמרין לקמן ואפ"ה תנן (דף י"ז ע"א) קראה על פה לא יצא והיינו מדרבנן וכמ"ש שם. וה"נ דכוותי' וכיון דעיקר חיוב מקרא מגילה לנשים ברוח הקודש ליתא אלא מהוספת חכמים ע"כ אינו אלא לחומרא ולא להקל להוציא את האנשים י"ח דהא מעיקר חיוב של רוח הקודש. אינן מחוייבות בדבר וא"א להו להוציא את האנשים המחוייבים מעיקר רוח הקודש. והשתא ניחא האי דתוספתא דטומטום אינו מוציא אפי' את מינו דדילמא הקורא אשה והשומע איש וכן אנדרוגינוס אינו מוציא את שאינו מינו דהיינו איש דדילמא אשה היא ואין אשה שאינ' מחוייבת אלא מדרבנן דקליש חיובה מוציא לאיש דאליה חיובה מעיקר רוח הקודש. ומהשתא בע"כ מתניתין דלקמן (דף י"ט ע"ב) דהכל כשירים לקרות המגילה דאמרין לאתווי נשים אתיא דהיינו להוציא נשים דכוותיה ואלא אנשים אלא סיפא דקתני חוץ מחש"ו דמשמע דקטן אפילו נשים אינו מוציא, ור"י דמכשיר התם בקטן ומשמע שם בגמ' דמכשיר אף באנשים הא ודאי טעמא בעי ושם יתבאר.

ויש לעיין אי מהני ה"ט שאף הן היו באותו הנס לחייב נמי לאנשים מדרבנן מלבד עיקר חיובן של רוח הקודש או לא ול"ד לנשים שאין חיובן מעיקר חיוב של רוח הקודש חייבינהו רבנן מה"ט מיהת אבל אנשים דבלא"ה חל עליהם

עיקר חיוב של רוח הקודש לא הוסיפו רבנן לחייבנהו מה"ט ונ"מ אם אין כאן אלא אשה היודעת לקרות את המגילה ויש כאן איש שאין יודע לקרות המגילה ולא לענות אחרי' מה שהיא אומרת כגון שהוא אלם אם חייב מ"מ לשמוע ממנה מקרא מגיל' דאי אמרת מלבד חיוב של רוח הקודש חל נמי עליהם מדרבנן כמו אשה חייב לשמוע ממנה כדי לצאת מיהא מחיוב דרבנן אף על גב שאין יוצא ע"י שמיעה זו מעיקר חיוב של רוח הקודש ואי אמרת דאינו חל עליו חיוב דרבנן א"צ לשמוע מינה כיון שא"א לו לצאת ע"י שמיעה זו מעיקר חיוב של רוח הקודש. ומסתבר לי דחייב לשמוע ממנה דחל עליו חיובא דדבריהם כמו לאשה. ובהכי ניחא לי האי דהכל כשרים לקרות המגילה דאתא לאתויי נשים דלדברי התוס' שפי' דאתא לאתויי דאשה מוציאה אשה י"ח דסד"א שלא יועיל קריאתה אפי' להוציא נשים ק"ל מהיכי תיתי לומר כן כיון דכל הנשים שוות בחיובן בין למאי דפי' תוס' דחייבין בשמיעה ולא בקריאה בין למאי דפי' דחייבין מדבריהם ולא מעיקר חיובא של רוח הקודש. ולפי מה שפי' אתי שפיר דאתא לאתויי נשים שמוציאו' אנשים מחיוב' דדבריהם שיש על אנשים כמו על הנשים וכה"ג דפי' וקמ"ל דלא גזרינן דאשה לא תוציא איש דילמא אתי למיסרך להוציאם י"ח במקום שיש איש שיוודע לקרות ולהוציאם י"ח עיקר קריאה של רוח הקודש קמ"ל דלא גזרינן הא אטו... וי"ל דודאי דבר שחיובו ברוח הקודש ל"ד לשל תורה לגמרי ולא לשל דבריהם אלא היא מילתא מציע' בין של תורה לשל סופרים. תדע דהא איכא מ"ד דס"ל דספק במגילה לקולא אזלינן כמ"ש לקמן גבי חזקי' דקרי בטברי' בארביסר ובחמיסר משום ספיקא ואילו בדאורייתא ספיקא לחומרא ש"מ דדבר שחיובו ברוח הקודש אין דינו לגמרי כשל תור' וכיון שכן כ"ש שנתנו עליו חומר דד"ס לחומרא לחייב את הנשים מהאי טעמא שאף הן היו באותו הנס:

שו"ת אבני נזר חלק אורח חיים סימן תקיא

(א) שיטת בה"ג ותוס' [מגילה ד ע"א] דנשים מוציאות נשים אך לא אנשים משום דחיוב נשים משום שהיו באותו הנס אינו אלא בשמיעה ולא בקריאה. אבל אנשים חייבים בקריאה אלא ששומע כעונה:

(ב) להבין שורש הדברים אלה נראה. דהנה בסנהדרין (דף ע"ד ע"ב) דמקשה והא אסתר פרהסיא הוה ומשני אביי אסתר קרקע עולם היא. ואינו מובן שהרי האשה חייבת גם כן מלקות וחטאת על כורחין משום דהנאה חשיב מעשה וכמו שכתבו התוס' בבא קמא (דף ל"ב ע"א):

(ג) ואמרתי ליישב על פי מה שכתב רמב"ם פרק ה' מהלכות שבועות הלכה כ"ב דמה שאינו יודע אלא לחכמים לא חשיב ניכר לג' בני אדם הכא נמי כיון דמה שהנאה חשובה מעשה אינו יודע רק לחכמי התורה לא חשיב מעשה בפרהסיא. [ע"פ אבנ"ז יו"ד סי' שכ"ט אות ד]. והכי נמי מה שומע כעונה אין פרסום נס במה שהוא כעונה כיון שזה אינו יודע לכל. ואף להשומע אם אינו חכם אינו יודע זה ולא הי' פרסום נס אפי' לו במה שחשוב קריאה על ידי ששומע כעונה. רק בשמיעתו לבד. ואם כן כיון דקריאת מגילה משום פרסומי ניסא. לכאורה אין שום חיוב בקריאה רק בשמיעה. שאם הי' חייבין בקריאה לא היו יוצאין במה ששומע כעונה:

(ד) אך באמת יש בקריאת מגילה משום זכירת עמלק. לזכור שהשנאה טמונה בלבם לדורותם. ועל כן ימח זכרם כדמוכח בירושלמי פרק קמא דמגילה [ז ע"א] הי' מצטערים על דבר הזה שאמרו אלה המצוות וכו' ומרדכי ואסתר רוצים לחדש לנו דבר היא מקרא מגילה עד שמצאו קרא דכתיב זכרון. והובא ברמב"ן פ' ואתחנן [עה"פ לא תוסיפון] ועיין תשב"ץ ח"ג סי' רצ"ז שפירש בזה דברי חדושי רמב"ן שכתב לאחר שהאיר הקדוש ברוך הוא עיניהם על חיוב מגילה. והר"ן [ריש מגילה סד"ה ויש] השיג עליו שלא מצינו בגמ' רק על הכתיבה בספר וכתב התשב"ץ שדברי הרמב"ן ירושלמי היא [ולא כקרבן עדה שנדחק ליישב גם הירושלמי על הכתיבה] [וע"ע להלן סי' תקט"ז אות כ"ה] וכן משמע בש"ס דידן פרק בני העיר [ל ע"א] במה דאמרינן כי היכי דלא לקדים (זכירה דעמלק לעשי' דפורים) [עשי' דפורים לזכירה דעמלק] והיינו מדכתיב נזכרים ונעשים שמע מינה דהני זכירות דעמלק ודהמן חדא נינהו ולא משום פרסום נס לבד קורין המגילה. על כן משום הזכירה חייב בקריאה אלא ששומע כעונה. אבל נשים לא מבעיא לדעת החינוך [מ' תר"ג] שאינם בחיוב זכירה דעמלק. אך חוץ מזה הלא זכירה דהמן דוגמת זכירה דעמלק שאינו זכירת הנס. רק מה שהי' רוצה לעשות לישראל. על כן אין לחייב הנשים משום שהיו באותו הנס ואין חיובם רק משום פרסום נס על כן אין חייבין בקריאה רק בשמיעה:

(ה) מכל מקום נראה ברור דאשה חרשת יוצאת בקריאה כמו איש חרש דבקריאה לבד נמי איכא פרסומי ניסא. ואם לא כן לא הי' חרש יכול להוציא אחרים. דלענין חיוב פרסומי ניסא לא הי' חשיב מחוייב בדבר. אלא ודאי בקריאה לבד הוי פרסומי ניסא. ואף אשה יוצאת בזה. ומה שאינה מוציאה את אנשים אף שהיא יוצאת גם כן בקריאה לבד. היינו משום דחיוב קריאה אינו חיוב גמור עלי' כמו על האנשים שהאנשים אינם יוצאים רק בקריאה ובשומע כעונה. והנשים אף בשמיעה לבד בלא שומע כעונה יוצאים. ואין הקריאה עלי' חיוב גמור. ודומה לזה פסחים [קכא]. בירך על הזבח לא פטר של פסח לר' ישמעאל משום דפסח בשפיכה דווקא וזבח אי בעי בזריקה אי בעי בשפיכה וחיוב שפיכה בפסח חיוב גמור [אבל בירך על פסח פטר של זבח דאין שום חיוב על זבח יותר דזבח בשפיכה כמו פסח נמי יצא]:

"בענין פרסומי ניסא" בספר זכרון הרב (הרב מרדכי וויליג)

ושמעתי ממו"ר הגרי"ד צ"ל, דאין נשים חייבות בכל המצוות שהן זכר לנס, אלא רק במצוות שיש בקיומן משום פרסומי ניסא. והסימן לדעת אם יש קיום פרסומי ניסא במצוה הוא, אם מברכים עליה שעשה נסים. ובמגילה ובחנוכה מברכים כן, ובארבע כוסות ברכת אשר גאלנו היא במקום שעשה נסים...

ולפ"ז י"ל דבמגילה א"א לומר שפעולת המצוה היא פרסומי ניסא, שפעולת המצוה היא בקריאה, ופ"נ הוא רק בשמיעה, וכנ"ל ע"פ האבנ"ז. וא"כ נראה, שאשה, שחייבת רק משום פ"נ, חייבת רק בשמיעה, ופטורה מעיקר מצות מגילה שהוא בקריאה.